

KÁLVINISTA VILÁG.

REFORMÁTUS EGYHÁZTÁRSADALMI FOLYÓIRAT

A múlt és a jövő év egyházunk életében.

Türelmetlen elégedetlenséggel állunk meg az elmúlt év végén s meg nem szűnő, újra kezdő, makacs reménykedéssel lépünk rá az új év első lépcsőfokára. Elégedetlenek vagyunk azzal, amit mi emberek tettünk s bizalmatlanok azzal szemben, amit tenni akarunk. Hálások vagyunk azért, amit Isten tett s rendíthetetlenül bizakodók azzal szemben, amit tenni készül. Ha felnézünk az égre, csupa tiszta ragyogás és végtelenbevesző tágasság, ha pedig a földre nézünk, csupa zavaros köd és folyton fojtóbb szűklátókörűség. Ha magunkra nézünk, félelem és rettegés az osztályrészünk, ha Istenre nézünk, a batorság és a győzelem királyi ajándékaival kell dicsekednünk.

Az elmúlt évben sok programmpontunkat valósítottuk meg, de nagyon keveset az Isten üzeneteiből. Hányszor volt Krisztus terhünkre, amikor a mi emberi elgondolásaink felett tartott ítéletet s hányszor nyujtotta ki kezét, amikor elbizottan csak a magunk kezeivel akartunk kapaszkodni s csak arra kivántunk támaszkodni. Mennyi önbizalommal volt tele a szívünk s mennyi hitelenséggel terhelt a hitünk. Hányszor voltunk hitetlen hívők, s milyen kevéssé voltunk hívő hitetlenek. Milyen kevéssé tudtunk így könyörögni: Hiszek Uram, légy segítségül az én hitelenségemnek! De viszont mennyire tudtuk önbizalmunkat feszülő hólyaggá dagasztani. *Ha egyházunk életét a múlt és a jövő év határán állva, mérlegeljük és megítéljük, úgy találjuk, hogy erdélyi református egyházunk életében, az utolsó évben, újabb visszaesés jelentkezett, ami főképpen egyházunk munkájának az elkülsőiesedésében mutatkozott meg, de megmutatkozott az amugyis laza egyházfegyelem további lazulásában s a közömbösségig, sőt a hitelenségig fokozódott öntudatlanságban.*

Egyházunk belső életének ez a fájdalmas diagnózisa összefüggésben áll erdélyi magyarságunk belső egyetemes élete minőségének romlásával. Magyarságunk egyetemes szellemi élete a nagy magyar katasztrófa utáni első években egységes, tiszta és erőteljes kibontakozással biztató lendületet vett. Irodalom, művészet, tudomány és politika *a tiszta magyar keresztény erkölcsi gondolat* átfogó valósága alá helyezkedett s ennek a valóságnak az eszmei, világnézeti és érzelmi tartalmából táplálkozott s szellemi életünk minden megnyilatkozása egy-egy hálás felelet és visszhang volt arra a felemelő hatásra, amelyet ettől a valóságtól nyertek szellemi életünk különböző körei. *Az utolsó években azonban az történt, hogy szellemi életünk szélességében gazdagabbá és sokszínűbbé vált, de mélységében elsekélyesedett és eredetiségében nagy károkat szenvedett.* Az első évek lendületét nem birtuk tartani s magyar társadalmunk szellemi élete felett vagy a közömbösség, vagy a reménytelenség, vagy a sivár utilizmus, vagy az emésztő hedonizmus, vagy pedig idegen illúziók hatalmasodtak el s lettek urrá. Ezt a tény-megállapítást csak azok tagadhatják, akik arra nevelték magukat is s arra nevelnek másokat is, hogy emberi gyöngeségeinket jóakarató elnézéssel legyezzessék. Erdélyi magyarságunk társadalom- és nemzet-nevelésének nincs fenyegetőbb hiánya, mint a kollektív nemzeti fegyelem mellőzése és nincs veszedelmesebb módszere, mint az elnéző és lágy szívű ítélkezés. Ennek köszönhetjük, hogy a magyarságunk életébe bekapott kicsiny penész mind tovább terjedt s ma nagy nemzeti javaink megromlásával fenyeget.

Ebben az egyetemes összefüggésben indult meg egyházunk életében is a visszaesés. Megjelent *az elkülsőiesedés* veszedelme, mint egy folyamat, amely abban a mértékben öltött mind nagyobb arányokat, amilyen mértékben hitettük el magunkkal, hogy létünket fenyegető veszedelmek megszűntek, holott csak raffináltabbakká és biztosabbakká váltak. Egyházunk elkülsőiesedése különösképpen abban mutatkozott meg, hogy a belső építés helyébe a külső érvényesülés lépett. A külső formák ismét előtérbe léptek a belső élet rovására. Fontosabbá vált ismét a kifelé való élet: a minden fokon való reprezentáció, felszínes kultúrális teljesítményekkel való mege-

légedés, a tekintély-érvényesítés, az adminisztráció, amely kezd ismét centrális helyet elfoglalni, viszont a sokat emlegetett belmissziói munkák és tevékenységek kezdenek pusztá és külsőleges ünnepi megnyilatkozásokká lenni. *Ez a folyamat addig fog tartani, amíg ismét rá nem jövünk arra, hogy az ú. n. belmissziói tevékenységek azok, amelyek az egyház belső lélekzetvételét jelentik s amelyek az egyház létjogosultságát megpecsételik, miután az egyház azért van, hogy ezeket végezze.* Erdélyi egyházunk életében, sok áldott kezdeményezés van ezen a téren, mint a minők pl. az ifjúsági munkák és a nőszövetségi mozgalmak.

A visszaesés tünetét kell látnunk *az egyházfegyelem* lazulásában is. Még soha tetté váltani nem tudtuk az egyházi élet terén követelt egyházfegyelmet s még a javaslatok kezdeményezésein túlmenni nem tudtunk. Még mindig félünk tőle, mert kellemetlenségekkel, kényelmetlenségekkel és bosszúsággal jár. S ugyan bizony, miért venné magára az ember mind ezeket a terheket? *A fegyelem nélküli egyház pedig olyan, mint a megbomlott ház, ahol minden családtag azt teszi, ami neki tetszik és azon az uton jár, amelyre kénye-kedve viszi.* Ezt a veszélyes és önkényes viselkedést látjuk elharapódní egyházunk tagjai sorában.

Egyházunk visszaesését és gyöngülését jelenti az a tény, hogy sajátos református hitünk tanításai, igazságai egyházunk tagjainak nagy többségére nézve még mindig merőben idegenek. Azt, hogy kik vagyunk és mi a rendeltetésünk, a legnagyobb többség még mindig nem ismeri, sőt sejtelve is alig van róla. Sajátos hitvallási iratunk, még a papságunk egy bizonyos része előtt is idegen, sőt a konfirmációi használatát illetőleg még ellenszenves is. Ebből kifolyólag egészen természetes az öntudatlanságunk. Egyházunknak ismét a kezébe kell vennie „a templomi tanítást“ s az érzelmes fuvolázások, a hősködő lantpengetések és az üres társadalom-bölcselkedések helyett tanítania kell hitünk igazságait, egyszerűen és tisztán, minden fellengző harsonázások nélkül. Az érzelmek, a hangulatok és a megindultságok nem érnek semmit, ha nem a mi masszív és rendíthetetlenül álló keresztyén tanaink igazságai által ébresztett meggyőződéseket kísérik. Tradicionális ke-

resztyénségünket fel kell váltania az öntudatos keresztyénségnek. Az élménykeresztyénség helyébe kell lépnie az evangéliumi keresztyénségnek.

A fájdalmas és leverő vonások mellett azonban meg kell látnunk egyházunk orcáján a biztató vonásokat is. Amint azokat azonban csak az evangélium vakító fényességében láthatjuk meg, úgy ezeket sem tudjuk felfedezni annak világító fényessége nélkül. Isten a lelkek mélyén Szentlelke által elhíntette s folyton hintegeti az égi magvakat. Ezek a magvak csírázásnak indultak, sőt szórványosan már szárba is szökkentek. Minden pesszimizmusunk mellett, amely eltölti a lelkünket, ha egyházunk mindennapi életét nézzük, legyőzhetetlen a reménységünk s az ebből táplálkozó optimizmusunk, ha Isten ígéreteire nézünk. Isten ígérete pedig ez: „És megjelenik az Úr dicsősége és minden test látni fogja azt.“

T. S.

Győzedelmes imádság.

Irta: Finney C. G.

Lelki ébredést kétféle módon lehet elősegíteni, elsőbben is az emberek, azután pedig Isten befolyásolása által. Az embereket befolyásolhatjuk azzal, hogy az igazságot föltárjuk előttük; Isten karját viszont az imádság mozgatja meg. Ez utóbbival nem azt akarom mondani, minthogyha az imádság változást idézne elő Isten gondolataiban, lényegében vagy jellemében; hanem ellenkezőleg az imádság olyan változást idéz elő mibennünk, amely lehetővé teszi Istennek, hogy úgy tegyen, mint ahogy a nélkül következetesen nem tehetne. Ha a bűnös megbánja bűnét, akkor, ő jut olyan lelki állapotba, amely Istent abba a helyzetbe hozza, hogy neki megbocsáthasson. Isten azelőtt is mindenkor kész volt neki ilyen föltételek mellett megobcsátani úgy, hogy ha a bűnös csakugyan megtér és bűnét megbánja, úgy akkor Isten részéről nincs gondolat — vagy akaratváltozásra szükség avégre, hogy megbocsáthasson. A bűnös megtérése teszi tehát lehetővé Isten számára azt, hogy neki megbocsáthasson. Ugyanúgy, amikor

Isten gyermekei imádkoznak, akkor jutnak abba a helyzetbe, amely lehetővé teszi Istennek azt, hogy őket meghallgathassa. Az imádság az okok láncolatában, mely lelki ébredésre vezet, épen olyan nélkülözhetetlen láncszem, mint az igazság hirdetése. Sokan buzgólkodtak az evangélium hirdetésében, hogy az embereket megtérésre bírják, de emellett nem gondoltak eléggé az imádkozással. Szorgalmasan prédikáltak, az egyesekkel is foglalkoztak, iratokat is osztogattak s mindenek ellenére legnagyobb csodálkozásukra nem értek el eredményt. Majd az ítélet napján valószínűleg ki fog derülni, hogy az igazság hirdetésével, bármily buzgósággal történjék is az, egymagában még nem lehet semmit sem elérni, ha az imádságnak lelke nincs jelen, hogy a prédikálásnak helyet készítsen az emberek szívében.

Ha nem is tudom egyenként mind felsorolni azokat a mozzanatokat, amelyek győzedelmessé teszik az imádságot, legalább néhányat megemlítek azokból, amelyek föltétlenül szükségesek:

1. *Bizonyos meghatározott célért kell imádkozni.* Aki csak úgy találomra meghatározott cél nélkül imádkozik, az nem várhatja, hogy valamit el is érjen. Világosan maga elé kell tűzze azt, amiért imádkozik. Most a kamrácskában való magános imáról szólok. Vannak, akik reggel, délben és esténként vagy bizonyos meghatározott időben, amikor imádkozni szoktak, vonóznak vissza szobájukba, de ahelyett, hogy valami határozott célt tűznének maguk elé, térdre borúlnak s imádkoznak, ami épen az eszükbe jön. Amikor aztán fölkelnek, alig tudják, hogy miért is imádkoztak. Az ilyen imádságnak nem lehet meg a fogantaja.

Az ember valami határozott imatárggyal kell gondolatba foglalkozzék, amikor Isten elé járúl. A hathatós imádságnak minden példája, amelyről a bibliában szó van, olyan, mint aminőnek a győzedelmes imádságot jeleztem és bárhol is nyertek meg könyörgött áldást, úgy fogjátok találni, hogy az mindig egy bizonyos meghatározott tárgyra vonatkozott.

2. *Hogy hathatós legyen az imádság, meg kell egyezze az Isten kinyilvánított akaratával.* Olyasvalamiért imádkozni, ami Isten kinyilatkoztatott akaratával ellentétben áll, nem

egyéb, mint Isten kísértése. Isten az ő akaratát az ember előtt háromféle módon nyilvánította ki és adott ezáltal támpontot az imádság számára:

a) Kifejezetten a *bibliában kijelentett igéretei* és jövendölései által ama dolgoknak, amelyeket Isten megcselekedni, vagy megadni akar: akár különleges dolgokra vonatkozzanak ezezek igéretei, — akár inkább általános vonatkozásúak vagy bizonyos esetekre szólók legyenek, mint pl. az ige: „Könyörögtekben kértek, higgyétek, hogy mindazt megnyeritek és meglészen néktek.“

b) Olykor a *gondviselés útján* nyilvánítja ki Isten az ő akaratát. Amikor világosan megérteti velünk, hogy ez, vagy amaz esemény be fog következni, úgy ez ép olyan kijelentés, mintha az Isten igéjében megírva állana. Lehetetlen lett volna a bibliában mindenre vonatkozólag fölvilágosítást adni, ám Isten azoknak, akik a Szentlélek által megvilágosít ott tréelemmel bírnak, kijelenti, hogy most ezt vagy amazt az áldását szándékozik adni.

c) Ha Isten gyermekei nem tudják, hogy hogyan imádkozzanak Istennek tetsző módon, úgy a *Szentlélek megtanítja reá őket*. Hogyha mi olyan dolgokkal kapcsolatban, amelyekre nézve az írás nem nyújt különleges fölvilágosítást és amelyeket a gondviselés is homályban hagy, nem tudjuk, hogy miért könyörögjünk, akkor erre kifejezetten vonatkozik Róm. 8, 26, 27: „a Lélek is segítségére van a mi erőtelenségünknek“ és: „maga a Lélek esedezik mi érettünk kimondhatatlan fohászokdásokkal.“ A szentlélek tehát segít Isten gyermekeinek az Isten akaratához mérten való imádkozásban, ha maguk nem tudják, hogy miért imádkozzanak. „Aki a sziveket vizsgálja, tudja, mi a Lélek gondolata; mert Isten szerint imádkozik a szentekért.“ Ha tehát sem az igében, sem a gondviselés rendelkezéseiben nem találunk világos támpontokat, hogy tudhatnák, hogy miért imádkozzanak, úgy amnyival inkább kell arra törekedjenek, hogy az Úr parancsának engedelmeskedve „beteljesedjenek Szentlélekkel“ (Ef. 5, 18.) Akkor majd a Szentlélek reairányítja figyelmüket azokra a dolgokra, amelyeket Isten megadni szándékozik.

3. Hogy hathatósan tudjunk imádkozni, szükséges, hogy

Isten akaratában való megnyúgvással imádkozzunk. Nehogy azonban a megnyúgvást összetévezzük a közönyösséggel, mert e kettő lényegesen különbözik egymástól.

Épöly kevésbé tévezzük össze az imában való megadást azzal az általános bizalommal, hogy Isten minden dolgot jó végre fog vinni; mert e kettő is alapjában különbözik egymástól. Én a magam részéről megadás alatt Isten akaratával való egyetértést értek. Isten parancsának magát alávetni, annyit jelent, mint neki engedelmeskedni. Magunknak Isten valószínű, vagy csak lehetséges, de még meg nem nyilvánult akarata alá való vetése nem megadás. Az ember addig nem adhatja meg magát a gondviselés valamilyen rendelkezésének, amíg az be nem következik; mert sohasem lehet előre megmondani, hogy mifelé esemény fog bekövetkezni. Vegyünk egy példát: Amikor Dávid gyermeke beteg volt, a király nagyon szomorú volt, imádságban tusakodott a gyermek életéért és nem akart vigasztalódni s elannyira szívére vette a dolgot, hogy szolgálói, amikor a gyermek meghalt, alig merték azt neki tudtúl adni. Mihelyt azonban Dávid meghallotta, hogy a gyermek meghalt, összeszedte magát, ételt hozatott s evett és ivott, min rendesen. Addig, amíg a gyermek élt, addig a király még nem tudhatta, hogy mi a szándéka Istennek. Ezért böjtölt és könyörgött, mivel úgy vélte: „Hátha Isten kegyelmes lesz irántam és életben tartja a gyermeket?“ Úgy vélte, hogy esetleg az ő tusakodásán és könyörgésén múlik, hogy megél-e a gyermek, vagy meghal. Mihelyest azonban Isten akarata napvilágra jutott s a gyermek meghalt, szenthez illő módon megalázta magát és nem csak hogy belenyugodott Isten kikerülhetlen akaratába, hanem még bizonyos megalégedést is látszott találni abban a gondolatban: „én megyek őhozzá, de ő nem jön ide vissza énhozzám“ — így szólt. Ez valódi megadás volt. Dávid egészen helyesen ítélte meg a dolgot. Amíg Isten akaratát ki nem nyilvánította, nem tudott egyebet gondolni, mint hogy a gyermek meggyógyulása az ő könyörgésétől függ; azonban alig hogy világos lett Isten szándéka, azonnal alávette magát annak. Magát imádság nélkül alá vetni, addig amíg Isten akarata meg nem nyilvánult, annyi, mint Istent megkísérteni.

4. Ha valaki vágyik valamely áldásra, úgy annak vágyódása az áldás nagyságával fog arányban állani. Amikor Jézus kegyelemért könyörgött, ezt oly buzgósággal tette, amely közelállott a halállal való vívódáshoz. Ha egyik vagy másik jó dolog után való vágyódásunk nagyon élénk, ha jószándékból ered és nem áll ellentétben sem Isten akaratával, sem Isten gondviselésével, úgy jogosultak vagyunk arra a föltevésre, hogy az be fog teljesedni, és pedig a következő okoknál fogva:

a) Isten mindenekfölött való jóságánál fogva. Ha a dolog maga kívánatos és hogyha annak megadása — amennyira azt megítélni képesek vagyunk, Isten részéről jóság volna, úgy az ő mindenekfölött való jóságánál fogva jogosultak vagyunk föltételezni, hogy kívánságunk be fog teljesedni.

b) Ha sóvárogva vágyakozunk valami jó után, úgy minden okunk megvan arra, hogy föltegyük miszerint ezt a vágyódást a Szentlélek gerjeszti föl bennünk és késztet minket úgy imádkozni azért az illető dologért, hogy Isten azt megadhassa nekünk. Ebben az esetben sem a legerőteljesebb sóvárgás, sem a legtolakodóbb imádság nem helytelen. A keresztyének ilyen körülmények között szabad hogy úgymondjuk megostromolja az eget és kezénél fogja meg az Atyát. Vegyük csak például Jákobot, amikor lelke egész erejéből kiáltott föl Istenhez: „Nem eresztelek el, amíg meg nem áldasz engemet.“ Vajjon bosszús volt-e Isten ezért a merészségéért és hevességért? Korántsem, hanem nyomban teljesítette kérését. Ugyanígy volt Mózesrel is. Isten azt mondta neki: „Látom ezt a népet, bizony keménynyakú nép. Azért hagyj békét nekem, hadd gerjedjen föl haragom ellenök és törüljem el őket. Téged azonban nagy néppé teszek.“ Mit tett Mózes? elment-e vajjon és hagyta Istent cselekedni, aszerint, amint mondotta? Nem, az egyiptomiakra gondol és maga elé képzeli őket, hogy hogyan fognak diadalmaskodni és mondani: „vesztökre vitte ki őket?“ Úgy tetszik minthogyha odavetette volna magát Istennek már fölemelt karja elé, hogy a csapást elhárítsa a népéről. Vajjon rendre utasította-e őt Isten ezért s azt mondta-e neki, hogy nincs joga beleavatkozni az ő dolgaiba?

5. Hogy az imádság *hathatós* legyen, *helyes indító okok-*

ből kell fakadnia. Nem szabad önzőnek lennie, hanem Isten dicsősége iránt való mélységes érdeklődésen kell alapúlnia. Sok ima tiszta önzésből fakad. Asszonyok olykor férjeik megtéréséért imádkoznak, mivel azt mondják magokban: „Mennyivel jobb volna, ha az uram velem jönne az összejövetelekre“ — és ehez hasonlók. Hogy Istenre férjeik bűnös élete szégyent hoz, és hogy megtérésük Isten dicsőségére szolgálja, az előttük mellékes. Az önző indító okokból való imádság kísértése oly nagy, hogy attól tartok, hogy sok a szülők részéről Istenhez intézett imádság nem egyéb, mint a szülői szeretetből fakadó kívánság. Ez az oka, hogy oly sok imádság nem nyer meghallgattatást, és hogy miért van olyan sok hívő szülőnek megtéretlen gyermeke. Számos a pogányok megtéréséért elhangzott imádságnak nincs magasabb indító oka a pusztai emberi részvételnél. Annyi sok misszionárius és a külmisszió munkájában résztvevő szoritkozik csupán arra, hogy a 600 millió pogányon siránkozzék, akik a pokol útján vannak, mialatt egy szóval sem emlékeznek meg a szégyenről, amely ebből a tényből az Úr nevére háramlik. Ez nagy baj, amíg a Krisztus egyháza magasabb indító okból nem fog a misszió ügyéért imádkozni és dolgozni, mint a pogányok iránt érzett részvétből, addig imádságaiknak és fáradozásaiknak nem sok eredménye lesz.

6. Avégre, hogy az imádság hathatós legyen, a *Szentlélek által sugalmazottnak* kell lennie. A Szentlélek nélkül nem tudtok Isten akaratának megfelelően imádkozni még akkor sem, hogy ha valamely az írás által kijelentett és a gondviselés határozata által megnyilvánult isteni tanácsvégzésre vonatkozik is, mivel erre ép annyira képtelenek vagytok, mint a szent életre. Csak a Szentlélek gerjesztheti föl a hitet, amely a győzedelmes imádsághoz szükséges.

7. Csak *kitartó imádság* éri el célját. Általában az olyan keresztyének, akik bensőleg visszaestek és az imádság lelkét elveszítették, nem fognak mindjárt a kitartó imádsághoz hozzászokni. Minthogy nincsenek szívbőlileg Istennel szemben a megfelelő állásponton, nem is tudják gondolataikat addig öszpontosítani, hogy addig kitartsanak az imádságban, amíg a meghallgattatás be nem következik. A legtöbb keresztyén csak

ismételt próbálkozás után jút el oda, hogy úgy imádkozzék, hogy győzelmet arasson. Lassanként annyira urrá lesz rajtuk a vágy egyik vagy másik áldás után, hogy még mikor napi dolgaik után látnak is, szünetlenül kérésük meghallgatásáért sóhajtoznak Istenhez, akárcsak mint az anya, akinek gyermeke súlyosan beteg, bár sóhajtozva, hogy szíve majd beléreped jár, kél és végzi a házi munkáját. Ha tud imádkozni, úgy imádsága egész nap Istenhez fog föl szállni. Ha egy kevés időre ki is megy a szobából, melyben beteg gyermeke fekszik, de gondolatban azért csak gyermekénél van s még éjjel is fölriad álmából azt gondolva, hogy gyermeke meghalt — szóval minden lelki ereje a beteg gyermekre összpontosúl. Ha a keresztyének is ilyen lelkiállapotba jútnak, akkor a meghallgatás sikerével fognak imádkozni.

Tagadhatatlan, hogy azok, akik Isten Lelkét nagymértékben bírják, több szeretettel és irgalommal vannak embertársaikkal szemben, mint azok, akik pusztán emberi részvétellel vannak eltelve. Mi különös van hát abban, hogy azok az emberek, akik Krisztusi lelkületel vannak eltelve hasonló szeretettel -reznek a lelkek iránt, mint amilyen Krisztusban volt? Krisztus szeretete pedig olyan nagy volt, hogy kész volt Isten haragjának a kelyhét egész a seprőjéig kiüríteni, és nemcsak életét adni áldozatul a bűnösökért, hanem mint főpap erős kiáltás és könnyhullatás közben (Zsid. 5, 7,) a kiválasztottak lelkéért viaskodni, úgy hogy megírva áll róla: „mert lelke szenvedése folytán látni fog és megelégszik“ (Ézs. 53, 1.) Amennyire én megítélni képes vagyok, nekem úgy tetszik, hogy azoknak a lelkülete, akik oly mélyen szomorkodtak embertársaik lelki állapotán, hasonlít a Pál apostolóhoz, aki elmondhatta, hogy: „nagy az én szomorúságom és szüntelen való az én szívemnek fájdalma, mert kívánám, hgy én magam átok legyek, elszakasztva a Krisztustól, az én atyámfiaiért.“ (Róm. 9, 1—3.) és a zsoltáríróéhoz „Harag vett rajtam erőt az istentelenek miatt, akik elhagyták a te törvényedet“ és szól versben: „víznek folyásai erednek az én szemeimből azok miatt, akik nem tartják meg a te törvényedet“.

8. Ha valamit el akartok érni, úgy sokat kell imádkoznotok. Jakab apostolról mondják, hogy halála után a térdén a

bőrt a sok térdepléstől megvastagodottnak találták, akár csak egy tevének. Ez a titka annak, hogy az evangélium első hirdetői olyan nagy munkát végeztek. A térdeik fel voltak törve.

9. Hogy meghallgattatást nyerjeteK, *Jézus nevében kell imádkoznotok*. Nem járulhattok a saját nevetekben Isten elé. Nem támaszkodhattok semmiféle érdemekre, de egy olyan névben járulhattok Istenhez, amelyben sohasem leszteK visszaútasítva. Mindnyájan jól tudjátok, hogy mit tesz valakinek a nevét igénybe venni. Hogyha például egy bankban a Rotschild által aláirt váltót mutatnátok be, úgy épúgy megkapnátok a bankból a pénzt, mint ahogy azt Rotschild megkapná. Nős az Úr Jézus megengedi nékteK, hogy az ő nevét fölhasználhassátok. Amikor tehát Jézus nevében imádkoztok, ez azt jelenti, hogy épúgy meghallgattatást nyertek, mint maga Jézus, sőt, hogy épen ugyanazokat a dolgokat kapjátok meg, amelyeket Isten szerelmes Fia kapna, ha azokat személyesen kérné. De hittel kell imádkoznotok. Az ő nevének ugyanaz az ereje, hogyha ti veszíteK ajkatokra, minthogyha őmaga teszi, és Isten épúgy kész titeket megáldani, ha Krisztus nevében és hittel kériteK, mintha ezért őt Krisztus személyesen kérné.

10. Nem tudtok sikeresen imádkozni, hogyha *előbb nem szakítottok minden bűnökkel*. Nemcsak vissza kell őket emlékeitekbe idézni és megbánni, hanem a szivetekből egyszer s mindenkorra kivetni és Istennek szentelt életet élni.

11. *Hittel kell imádkoznotok*. El kell várjátok, hogy azt, amit kérték, meg is kapjátok, különben hiában reménykedteK meghallgattatásban. A már említett példákban mindig volt az ilyen váradalomnak alapja. Ha valami Isten ígében meg van ígérve és ezért imádkoztok anélkül, hogy azt is el várnátok, úgy ezzel meghazudtoltátok Istent. Ha a rendelések világosan arra vallanak, hogy valami Isten akarata szerint való, úgy ezt intésnek kell venni és bizalommal könyörögni az illető áldásért. Hogyha pedig a Szentlélek által vagytok indítatva, hogy emezért vagy amazért imádkozzátok, úgy époly jogosultak vagytok a meghallgattatást elvárni, minthogyha azt Isten az ő ígében ígérte volna meg.

Az ok, amiért Isten ilyen buzgó könyörgést kíván, kétség-

kívül az, hogy ezáltal Krisztus és az egyház egymással minél szorosabb kapcsolatba jussanak. Úgy van ez, minthogyha Krisztus azt a szeretetet, amely saját szivéből kiárad, az ő egyházába ömlesztené és ezáltal aként engedné érdekeiben részt venni és közreműködni, mint ahogy az semmi más módon nem lehetséges.

Az ilyen Isten gyermekeinek az imádság által végzett szolgálata akikbe igazán kivan töltve Istennek a szeretete, csodálatos kapcsolatot hoz létre ezek és a még meg nem tértek között. Ez utóbbiakat azok, akik oly buzgóságosan emeltek érettük szót Isten előtt, nagyon a szivükön hordozzák és valószínűs gyöngéd anyai szeretettel viseltetnek irántuk, miket ahogy azt Pál oly szépen fejezi ki a Galatákhoz intézett szavaiban: (Gal. 4, 19.) „Gyermekeim, akiket ismét fájdalommal szülök, miglen kiábrázolódik bennetek a Krisztus.“ A galaták visszaestek és az olyan fájdalmat okozott neki, mint amilyent az a szülő érez, akinek gyermeke rossz útra tért. Ébredési időben gyakran megfigyeltem, hogy az imádság lelkével telített emberek milyen szeretettel viseltettek a meg nem tértek iránt. Nagyon jól tudom, hogy ezek a dolgok azok előtt, akik azt saját tapasztalásukból nem ismerik, olybbá tünik föl, mint egy rege, de elhíhetitek nekem, hogy ha valaki imádságban egy lélekért tusakodott, az oly drága neki, mint az anyának a gyermeke, amelyet fájdalommal hozott a világra.

„Valljátok meg bűneiteket egymásnak és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok, mert igen hasznos az igaznak buzgóságos könyörgése. Illés ember volt, hozzánk hasonló természetű és imádsággal kéré, hogy ne legyen eső és nem volt eső a földön három esztendeig és hat hónapig; és ismét imádkozott és az ég esőt adott és a föld megtermé az ő gyümölcsét.“ (Jak. 5, 16—18.) Knox Jánosnak oly nagy imaereje volt, hogy Mária, Skótország királynője azt szokta volt mondani, hogy inkább fél az imádságaitól, mint Európa minden hadseregétől. A következmények megmútatták, hogy igaza is volt. Gyakran olyan buzgalommal imádkozott hazájának megszabadulásáért, hogy az alvásról is megfeledkezett. Egy éjjel, amikor barátaival imádságban volt leborúlva Isten előtt, egyszer csak azt mondta, hogy: itt a szabadulás, a haza meg van ment-

ve. Nem tudta, hogy mi történt; de megérezte, hogy Isten meghallgatta imádságaikat. Mi módon? A legelső hiradás, amely utóbb hozzájuk eljutott, a királyné halálhíre volt.

Sok ima vész el és sok keresztyén soha sem győzedelmeskedik, mivel az egyik vagy másik áldás után való vágyakozásuknak nem engednek addig, amíg elérnék azt, ami után vágyakoznak. A sóvárgás talán Isten lelkétől volt szívükben fölgerjesztve és ki kellett volna, hogy az érette való imában tartsanak, de az által, hogy figyelmük más dolgokra terelődött, megoltották a Lelket.

Igehirdetők, akikben nincs meg az imádság lelke, nem sokat fognak elérni. Olykor előfordúl, hogy mások buzgó könyörgéssel imádkoznak le áldást a munkájukra. Rendszerint azonban azok az igehirdetők fogják a legnagyobb eredményt elérni, akik maguk is hathatósan tudnak imádkozni.

Am nemcsak a lelkészek maguk kell hogy az imádság lelkét bírják, hanem a gyülekezet velük együtt kellene, hogy a könyörgésben kitartson, míg a győzelem nincs kivíva. Nem várhattok áldást, hogyha nem imádkoztok a szívetekben érte. „Mert mindezekre nézve is kérni hagyom magamat Izrael házatól, hogy megcselekedjem.“

(Angolból fordította: T. A.)

Az egyház szociális munkája.

Ha nézzük az evangélium szerinti keresztyénség újabb életét, látjuk, hogy azt különösen két kérdés foglalkoztatja. Az egyik az, hogy miként lehetne már egyszer megvalósítani a reformátusok által körvonalazott s általuk komolyan munkába vett evangéliumi *egyházi közösség* programját, a másik pedig az, hogy milyen álláspontot foglaljunk el a *modern szociális kérdéssel* szemben. A felfogásoknak olyan gazdag változata áll előttünk mindkét problémára vonatkozólag, hogy akik *az alapelvek tisztázása nélkül* fognak hozzá ezeknek megoldásához, vagy elkedvetlenednek vagy téves eredményekre jutnak. Szinte úditóleg és tisztítólag hat azonban a lélekre, ha valaki elvi magaslatról nézi és vizsgálja ezeket a kérdéseket s megtalálja azok *szerves* kapcsolatát.

Ez a benyomásunk *Grob Rudolfnak*, a svájci „ifjú refor-

mátusok“ vezér alakjának a belmisszió nemzetközi szövetségének ez év június havában tartott ülésén elhangzott előalásáról.* Mint az említett egyházi és theologiai irány egyik reprezentáns személyisége, aki már az egyház megújulásának és hitvallásos voltának súlyos kérdéseivel is foglalkozott, és mint a svájci epileptikusok intézetének igazgatója, tehát a ker. szeretet munka egyik legnehezebb területén dolgozó munkás, teljesen illetékes arra, hogy a fentt jelzett kérdésekre megfeleljen. Felelete nem vonzó, népszerű olvasmány hanem súlyos igazságok tételszerű fixirozása s az azokból folyó gyakorlati következmények kivonása. Az ugartörés nehéz, imponáló munkája ez, éppen, mint a Lutheré, amelyik után el kell jönnie a magvetők, a plántálók könnyű, szelid seregének, akiknek a keze nyomán sárga kalászerdő és bájos virágágyak sarjaznak fel Isten dicsőségére.

Mindenekelőtt megállapítja azt a nagy és most már idegenül hangzó igazságot, hogy *a belmisszió munkának alapja csak Istennek a Krisztus által végrehajtott váltáság munkája: a bűnösöket megigazító kegyelem lehet.* Tehát sem nem az ember szeretet, sem nem az emberi szív nemesebb érzelmei, sem nem az államnak való engedelmesség, hanem Isten, a kegyelem, a hit. Ami nincsen a hitből, bűn az — hirdeti a Pál nagy igazságát. Innen aztán megtalálja az útát az egyházhoz is, ami nem egyéb, mint az Isten megigazító kegyelme által kiválasztottak egysége a Szent Lélek által. Célja ennek is az, mint a belmissziónak, a bűn illetve az ettől elválaszthatatlan nyomoruság elleni küzdelem, *a belmissziónak a célja pedig ismét nem lehet más, mint a bűn és nyomoruság által megzavart felborulásnak indult egyházi egység helyreállítása.* (Csel. 6:1—7.)

Ha ezzel már most tisztában vagyunk, akkor egymásután oldódnak meg a mai kor legsúlyosabb kérdései. Mivel a láthatatlan egyház látható megjelenése a jelenlegi történeti egyház, ez pedig a kegyelmet nyert és felmentett bűnösök társasága, a belmissziói munkának életfeltétele az, hogy *szervesen* tagozódjék bele az egyházi életbe. Semmi sem ellenkezik — hogy úgy mondjuk — annyira a keresztyénség programjával, mint az egyháztól független s külön centrumok körül forgó, elhelyezkedő szeretetmunka, amik ha még olyan dicséretes és áldásos eredménnyel járnak is (ifjúsági, kék és fehér kereszt egyletek) mégsem szolgálnak az őket tápláló törzsnek, az egyháznak az erősítésére. Ez pedig nem az egyháznak, hanem elsősorban a belmissziónak szolgál kárára,

* Thesen zur Social Arbeit der Kirche, Zürich, 1928.

mert jelenlegi túlságos szabadsága őt is veszedelembe dönti. (Élettelen egyleti munka.)

Még fontosabb eredményhez jutunk, ha a tömegnyomor, a szocializmus által felfedezett súlyos társadalmi visszaélések megoldásához látunk. Itt az író egy kiegészítő gondolattal megy át ennek a kényes pontnak a tárgyalására. Követeli — egészen Kálvin szellemében, — hogy mindenki engedelmessékedjék Isten teremtési rendjének s a családi viszonyok, nemi különbségek által parancsolt munkamegosztást mindenki respektálja, különösen pedig azt, hogy *senki se tekintse a munkát árunak, ami felett alkudni lehet, hanem az Istentől elélt tűzött élethivatás megvalósítási eszközének*. Más szavakkal nem a munka, a bér a fontos, hanem maga az ember, illetve a benne elhelyezett isteni terv megvalósítása.

Micsoda kemény próféciát lehetne ezen az alapon írni a jelenlegi társadalom ellen?

Grob azonban ezt nem teszi. Ő mint Kálvin tovább görgeti súlyos gondolatait. Megállapítja azt, hogy sem a szalon szocializmus, amelyik a szociális *érzületet* ápolja a keresztyén hit *mellett*, sem a vallási szocializmus, amelyik az osztályharc dogmatikáját (létérti küzdelem, a proletáriátus *hatalmi* szervezkedése a szakszervezetekben) magáévé tette, nem vezetnek a szociális kérdés megoldásához. Ez éppen úgy, mint a külmiszió é s a bűnösök megmentése, egyházi kérdés és csak a Krisztus Keresztje által felelősségtudatra nevelt lelkek tudják megoldani. Ez az a hit és ez az a szeretet, ami most is megmenti a világot. Mivel pedig erre sem a beati possidentes, sem a küzdelemtől távol élő egyének nem hajlandók, *maguk a szegények, az elhagyottak kell hogy kezükbe vegyék az örvengeneráció nagy munkáját*, mint egykor a hontalan menekültek Genfben, vagy a cseh-morva testvérek Hernnhutban. Az egyháznak pedig *munkavezetőket* kell kiképeznie számukra (nem szakszervezeti titkárokat!) s ezeket ép oly gondosan ellátni, mint a külmisziósáriusokat. A szépen hangzó revolúciók a szociális nyomor konstatálásáról és az ennek megszüntetésére *törekvő érzület ápolásáról*, ma már csak gyászjelentések, legfenebb vihar ágyuk, amik a jégfelhőket nem riasztják vissza.

Messze menne ennek a hittanilag és történetileg is meg-alapozott röpiratnak a részletes megbeszélésébe belebocsátkozni. Mi csak azt az öröndetes tényt akarjuk megállapítani belőle, aminek a jeleit már más téren is boldogan láthatjuk, hogy Krisztus evangéliumi és elsősorban református egyháza kezdi meglátni az ő *speciális* hivatását a gyakorlati élet és társadalmi törekvések zűrzavarában is. Érti, hogy ezek egész-

séges, Istennek tetsző irányítására, a Kereszt, a váltságshalál jegyében végbemenő egyesítésére egyedül ő van hivatva. *Más-kép nincs létjoga sem önmaga, sem mások előtt.* Ha elmenekül e kérdések elől, akkor fennhagy egy olyan területet, „ahova az ördög a legnagyobb képmutatókat telepíti le“, de ha leszámol velük, ismét az lett, mint kezdetben a római birodalommal szemben, egy győzelmes, áldott lelki hatalom.

Az itt leközölt és halványan visszaadott gondolatoknak egyházi életünkre való alkalmazását másokra bízom. Azokra, akik már Isten kegyelméből, nálunk is hirdetik, hogy a hit, még pedig a Krisztus váltságában való *hit nélkül minden belmissziói munka értéktelen* s akik éppen ezért igyekeznek azt nem csak külsőleg, hanem lelkileg is belekapcsolni anyaszentegyházunk élő szervezetébe. Azokra, akik az említett egyházi szociális segítséget, a *szegényeknek a szegények általi megmentését*, ezt az örök paradoxont, gyülekezetük életben a hit törhetetlen erejével igyekeznek megvalósítani.

Dr. Nagy Géza.

AZ IGE FÉNYÉNÉL.

Csillagok.

„És mikor meglátták a csillagot, igen nagy örömmel örvendezének.“ Máté 2:10.

A karácsonyi csillag úgy hozzátartozik a karácsony képéhez, mint az angyalok, pásztorok, vagy a bölcső. Ott van a karácsonyfán s karácsony körül úgy érezzük, ott ég és villog a szemünk előtt az a csillag, mely hajdan a bölcséket vezette a Jézus jászol-bölcsőjéhez.

A keleti bölcséknek csillag jelentette a Messiás megszületését. Milyen régen várhattak arra a csillagra. Hogy vizsgálhatták az ég jeleit, mikor tűnik fel azon az új világ Királyának csillaga. Mennyi epekedés, mennyi várakozás, mennyi imádkozás volt a háta mögött annak a kijelentésnek, amivel indokolták Jeruzsálemben való megjelenésüket: Láttuk az Ő csillagát . . . és eljöttünk, hogy tisztességet tegyünk Neki. Milyen fáradtságos út, mennyi nélkülözés volt a hátuk megett. Mindezekben nem volt szabad másra nézni, csak a csillagra. Nem volt más vezetőjük, csak az. Ha az nem lett volna, egyedül és árván maradtak volna a bizonytalanság és kétség éjszakájában. De a csillag ment s mikor megállt a hely felett, ahol Jézus feküdt, nagy örömmel örvendezének.

A mi életünk sem más, mint haladás egy csillag után. Nem Krisztus a csillag, csak Óhozzá vezet az s mégis csak akkor lehet utána haladni, ha teljes hittel bizunk abban, hogy az az Ó csillaga és jó helyre vezet. A mi emberi egünk boltján özönével ragyognak most is a csillagok. Egyik fényesebb, mint a másik, csalogatóbb tűzzel hívogat, de nekünk csak egy csillag van, amely után menni kell, ha igazán Krisztushoz akarunk elérni: az igaz evangélium fénye után. Csak ez vezet hozzá, a többi vagy állócsillag, mely a saját fényében gyönyörködik, vagy bolygó, mely apró napocsák körül végzi bámuló pályafutását. Csak egy van, melyet az Ó kegyelmének fénye melegít, melyből az Ó dicsősége ragyog le: az evangélium fénye.

Már az is öröm, ha megtaláljuk a csillagot, mely az Ó dicsőségét hirdeti. Már azzal is áthévül a szív és átmelegszik az arc, ha megfüröszthetjük arcunkat és szemünket annak fényében. És sokan vannak, akik nem is jutnak tovább. Megelégszenek azzal, ha karácsonykor kegyes érzelmek és boldog hangulatok árja lopózik a szívükre és arra a néhány napra átmelegíti azt a máskor olyan merev és hideg szívet. És azért is van, hogy a karácsonyi öröm olyan mulékony, olyan rövid, mert mi nem a Királynak, csak az Ót jelentő csillagnak örvendezünk. Hogy állandó legyen a karácsonyi öröm, hogy az igazán karácsonyi evangélium legyen a számunkra, tovább kell menni: be a jászol-bölcsőhöz, és leborulni a Király előtt. Csak a Neki való igaz átadás, csak az Előtte való engedelmes meghajlás és életünk neki való szolgálata teheti a karácsonyt egész életünk állandó ünnepévé.

I. L.

H I R E K.

Egyetemes imahét. Az Evangéliumi Világszövetség Egyetemes Imahetét jan. 6--12-ig Kolozsváron az összes magyar nyelvű, Szentháromság hívő protestáns felekezetek közösen fogják megtartani a Református Theológián. A január 6-ki (vasárnap) bevezető istentiszteleten dr. Tavaszgy Sándor theol. igazgató imádkozik és dr. Makkai Sándor ref. püspök hirdeti az ígét. A hétköznap esti imaórákat dr. Gönczy Lajos, dr. Nagy Géza, dr. Kecskeméthy István, Járosi Andor, Maksay Albert, Pap Károly, dr. K. Tompa Arthur, Vásárhelyi János, Székely János, dr. Imre Lajos, Dán János és Robert F. Chisholm fogják vezetni.

Az imahetet előkészítő bizottság megbízásából Robert F. Chisholm, Maksay Albert és dr. K. Tompa Arthur az imahét programját Erdély minden részébe szétküldötték, kérve, hogy minél több helyen és minél több gyülekezetben kapcsolódjanak bele a hívek — lehetőleg lelkipásztoraik irányítása mellett — az egyetemes imaközösségbe.

A választások eredményei. A napokban lefolyt választások kedvező eredményekkel végződtek a magyarságra nézve. A képviselőházban és a szenátusban már eddig 23 mandátumot ért el, 16 képviselővel, egy hivatalbóli szená-

torral (dr. Makkai Sándor ref. püspök személyében) és 6 választott megyei illetőleg községi tanácsi szenátorral. Ha még a kamarai választásokon is sikerül egy szenátusi mandátumot megszereznie a magyarságnak, úgy összesen 24 mandátum birtokába jut. Örvendetes ez az eredmény az összmagyarság szempontjából is, de református szempontból is, mert hiszen dr. Makkai Sándor püspök mellett gróf Bethlen György, Vásárhelyi János, Laár Ferenc, Sándor József, ifj. dr. Barabás Béla személyében anyaszentegyházunk vezető férfiai jutottak az ország törvényhozó testületébe.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az erdélyi magyar irodalom 1928-ban.

1918—1928. Tíz év; az első tíz éves évforduló erdélyi irodalmunk történetében. Tíz évvel ezelőtt még semmi sem volt, itt-ott egy-egy próbálkozás. félénk kísérlet — ma 10 év múlva él és virul az az irodalom, amelyet egy ránk nézve szerencsétlen világhatalom hozott életre. Az erdélyi irodalom tizedik esztendeje, mint az eddig évek, a munka és siker jegyében zajlott le. A nyomasztó gazdasági körülmények dacára több és jobb könyv jelent meg, mint az előző évek bármelyikében. A megjelent regények között Tamási Aron *Szűzmáriás királyfi*-ja és Makkai Sándor *Agnes-e* vezetnek. Róluk írni fölösleges, mert hiszen mindenki ismeri és e lap hasábjain az előbbi volt is ismerteteve már. Idén látott napvilágot Sipos Domokos két posthumus kötete is, mindkét kötet erős dokumentuma írójuk kiváló kvalitásának. Ugyancsak idén jelent meg Szántó György *Mata Hari* című regénye, amelyben Szántó, az eddig kevésbé ismert aradi író, a világháborúban főbelőtt híres kémnő életét írta meg. 1928-ban a Szépmíves Céh tovább folytatta eddigi munkásságát és mintán megelőző könyvsorozata

bezárult, a harmadik sorozatot jobb kiállításban, félbörkötésben hozta forgalomba. Ebben a sorozatban jelentek meg a legjobb erdélyi regények és egyuttal a legszebb kiállítású erdélyi könyvek is.

A Helikon idén is megtartotta szokott évi gyűlését, ahol Erdély összegyűlt írói megtárgyalták mindazokat az irodalmi kérdéseket és problémákat, amik égető sebként várnak gyógyításra nálunk. Nagy eseménye az 1928-as esztendőnek a Helikon lapjának megindítása. A „Helikon“ havonta közel százoldalas terjedelemben lát napvilágot és eddigi számai már jó előre mutatják azt a szép sikert, amit bizonyára rövidesen elfog érni. Hasábjain a legjobb erdélyi nevekkel találkozunk az ember és az eredeti írásokat gazdag szemle rovat egészíti ki. A Helikonon kívül szépen dolgozott a Pásztortűz is. Idén eddigi komoly tartalmát elhagyva a könnyedségre és a népszerűsítésre tör. A Pásztortűznek ez az átalakítása élénkebbé és változatosabbá tette az amúgy is színvonalas lapot. A Pásztortűz-könyvtárában is két kötet látott napvilágot, nemkülönben a Mineiva-könyvtárban egy néhány. Nagy eseménye volt még Erdély irodalmának a Helikon őszi budapesti sikere és a székeselyi írók sorozatos felolvasó körútja Erdély különböző városiban.

Tudományos iradalmunk, szemben az irodalmival, hanyatlást mutatott. Kevés könyv jelent meg és azok is jórészt olvasatlanul hevernek a könyvkereskedők polcain olvasóink közönyössége miatt. Egyetlen idevágó könyv aratott nagy és osztatlan sikert: Makkai Sándor „Elátkozott óriásokja“, amelyikbe a szerző az igazi keresztyénség arcát tárja elének szemben a farizeizmussal és álkeresztyénséggel.

1928. Erdély irodalmát egy évvel és 4—5 hosszúéletű, értékes munkával gazdakisította. Reméljük, a következő év ismét új és kitűnő munkákat fog hozni és Erdély közönsége is még nagyobb lelkesedéssel fog írói támogatására sietni.

Dr. J. E.

MEGBESZÉLÉSEK.

Sajtóhibák a Bibliában.

A Kálvinista Világ 1927. évi egyik száma foglalkozott e kérdéssel, fölhíva a bibliaolvasók figyelmét, hogy az esetleg észrevett hibákat gyűjtsék össze. Én napi bibliaolvasgatásaim közben már ezt a felhívást megelőzően is megjegyeztem egy párat, de ezután fokozottabb figyelmet fordítottam erre is.

Mikor ily módon betű- és szó-kritikusi szemmel is áttanulmányoztam 1923. évi kiadású Ó- és Újszövetségem utóbbi részét, meglepődve tapasztaltam a sajtóhibák nagy számát. Hiszen annyian átnézték, fordították s hány kiadásban jelent meg a biblia?! Így állván a dolog, egész természetesnek tartom, hogy ez az én kollekción sem teljes, hanem figyelmesebb olvasók még alaposabb munkát végeznek e tekintetben is. Még csak annyit: a Biblia szöveghibáit csak gombostűre szedtem, de mikor és hogyan tudom saját hibáimat így magam elé vetítve glédába állítani?

Ó- ÉS ÚJSZÖVETSÉG.

Kiadja a Brit- és Külföldi Biblia Társulat Budapest, 1923.

I. Móz. 3:11. ettéla helyett: ettél a
V. Móz. 14:7. höresököt „höresögot”
V. Móz. 27:26. cselekedjeazokat
helyett cselekedje azokat

Jób 15:15. bizok helyett bízom

Ésa. 13:21. baglyog helyett baglyok

Ésa. 55:10. tezsi helyett teszi

Zsolt. 120:7. ök helyett ők

Márk. 10:19. Móz. 21:10. helyett
II. Móz. 20:1. —

Luk. 11:2. Jöjjon helyett Jöjjön

Luk. 17:20. Róm. 14:7. „Róm. 14:17.

Luk. 18:31. a mint a „amit a

Luk. 23:7. alá tartozik. helyett alá
tartozik,

Luk. 24:6. mint helyett mit

Ján. 1:37. kövelék helyett követék

Ján. 11:48. tölunk helyett tölünk

Ján. 13:19. meg lesz helyett mikor
meglesz

Csel. 10:44. szóla helyett szólá

Csel. 13:17. hün helyett hitt

Csel. 20:28. legeltetésere helyett le-
geltetésére

Csel. 21:7. atyjafiakat helyett
atyafiakat

Csel. 26:11. feletébb helyett felet-
tébb

Csel. 26:29. necsak helyett ne csak

Csel. 28:2. mindnyájónkat helyett
mindnyájunkat

Róm. 2:9. göröknek helyett görög-
nek

Róm. 6:2. méghaltunk helyett
meghaltunk

Róm. 15:4. békességtürésnek he-
lyett békességes türésnek

Róm. 5:16. kárhozottá helyett kár-
hozattá

Eféz. 2:20. alapköven helyett alap-
kövén

II. Tim. 2:22. egyetembe helyett
egyetemben

2. Péter 2:14. telhetetlennek he-
lyett telhetetlennek

Zsid. 12:4. végig helyett végig
Értelemzavaró hibák.

Eféz. 5:31. elhagyja ember helyett
elhagyja az ember

I. Tim. 3:13. hitben helyett való
hitben

I. Tim. 6:15. a mit helyett akit

Jel. 14:1. negyvennégy helyett
száznegyvennégy

Nagy Ödön.

